

SoL, 15 Temmuz 2011

Profesör İkedâ, Feza Gürsey Enstitüsü'nü Anlattı

Feza Gürsey Enstitüsü'nün TÜBİTAK tarafından Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojileri Araştırma Merkezi'ne bağlanarak fiilen kapatılmasına bilim insanları tepki göstermeye devam ediyor. Temel bilimlerin gelişimine ciddi bir darbe olarak değerlendirilen kararın geri alınması için bilim insanları TÜBİTAK'a çağrı yapıyor.

Feza Gürsey Enstitüsü'nün kapatılmasının ne anlama geldiği ve bu karara karşı neler yapılmakta olduğunu kendisi de bir dönem Enstitü'de çalışma yapmış olan Profesör K. İlhan İkedâ'ya sorduk.

soL: *Feza Gürsey Enstitüsü'nün (FGE) TÜBİTAK Bilim Kurulu kararıyla Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojileri Araştırma Merkezi'ne bağlanması ne anlama geliyor?*

Feza Gürsey Enstitüsü'nün “Temel Bilimler Araştırma Enstitüsü Kuruluş ve İşletme Yönetmeliği'ni iptal ederek” Gebze'de bulunan Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojileri Araştırma Enstitüsü'ne (BilGem) bağlanması tamamen FGE'nin BilGem çatısı altında etkisiz hale getirilip yok edilmesi anlamına gelmektedir. Daha açacak olursak, ülkemizin yegane Kuramsal Fizik ve Pür Matematik İleri Araştırmalar Merkezi konumunda olan FGE'nin, bu alınan üzücü ve son derece riskli karar ile, şirket zihniyeti ile çalışan kısa vadede getirisi olacak projeler üreten vasat bir BilGem birimi haline dönüşmesi ihtimali son derece yüksektir.

TÜBİTAK Bilim Kurulu, almış olduğu bu anlaşılabilir karardan bir an evvel vazgeçmelidir. TÜBİTAK Bilim Kurulu'nun almış olduğu bu karara yönelik hem ulusal hem de uluslararası bilim camiasından pek çok kişi tepkilerini dile getirmeye başlamıştır bile. Yani ne demektir bu ? TÜBİTAK Bilim Kurulu yanlış bir karar almıştır demektir.

Türkiye'deki tek teorik fizik ve matematik enstitüsünün araştırmacı sayısının son 10 yıl içinde 29 kişiden 4 kişiye kadar düşürülmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

TÜBİTAK'ın son 10 sene içerisinde temel bilimlerden ziyade uygulamalı ve mühendislik bilimlerine öncelik verdiğini görüyoruz. Bu durum elbette hükümet politikasının sonucudur.

“Bilim bilim için değil refah içindir” fikrini benimsemiş bir hükümet politikası sonucu... TÜBİTAK'ın 13 Temmuz 2011 tarihli kamuoyu açıklamasından anlaşılacağı üzere “Temel Bilimler an-

cak ve ancak Uygulamalı ve Mühendislik Bilimlerine sinerji yarattığı sürece anlamlı ve faydalıdır”. Bu TÜBİTAK'ın bilim politikasını tam olarak özetlemektedir. Durum böyle olunca, Feza Gürsey Enstitüsü'nün TÜBİTAK açısından herhangi bir önemi kalmamıştır. Sonuç olarak sistematik olarak FGE araştırmacılarının sayısını azaltıp, boşalan kadroları dondurup yeni eleman almadan araştırmacı sayısını 29 kişiden 4 kişiye kadar düşürmeyi başarmışlardır. Bunu becerdikten sonra da Enstitü görevini yapmıyor demek elbette son derece kolaydır.

TÜBİTAK Bilim Kurulu'nun kararı ülkemizde temel bilimlere yaklaşımı gözler önüne seriyor. Temel bilim alanındaki çalışmaların öneminden bahsedebilir misiniz?

Öncelikle TÜBİTAK Bilim Kurulu hakkında bir kaç cümle söyleyeyim. Eski zamanlarda, TÜBİTAK Bilim Kurulu gerçekten konusunda önde gelen ve senelerce hem araştırma yapmış hem de öğrenciler yetiştirmiş gerçek bilim insanlarından oluşurdu. Şimdiki Bilim Kurulu'na bir bakalım, iki tane temel bilim insanı dışında kalan kurul üyelerinin çoğunluğu mühendis, bir iki tıp ve sağlık bilimlerinden üye var, ve geri kalan özel sektörden... Yani demek istediğim TÜBİTAK gerçekten kabuk değiştirmiş durumdadır. Karşımızdaki “yeni” TÜBİTAK temel bilimleri hiç ama hiç önemsemektedir... Bu bence son derece tehlikeli bir bilim politikasıdır... Kısa vadeli hesaplar ile ülkemiz kesinlikle kalkınamaz...

Temel Bilimlerin önemine gelince... Öncelikle “yeni” TÜBİTAK'cılara mesaj olarak; Temel bilimlere önem vermediğimiz zaman “uygulamalı bilimler eşittir dışarıdan teknoloji transferi” denkleminin doğruluğunu görürüz, ve sonuç olarak di-

şarıya bağlı kendi ayaklarımız üzerinde duramayan bir ülke oluruz. Çok basmakalıp olabilir ama şu an kriptoloji ve şifreleme kuramlarında kullanılan matematik bundan belki 50 sene önce tamamen kuramsal ve olabilecek en soyut matematik olarak kabul edilmekteydi... O zamanın matematikçileri ileride uygulaması olur beklentisi üzerinden bu konulara kafa patlatmadı...

Dahası, ve bence en önemlisi, Temel Bilimler (ve elbette edebiyat, felsefe ve sanat) olmadan insan olduğumuzu unutturuz... Bu entellektüel çabalar, örneğin kuramsal fizikte “sicimler kuramı” veya pür matematikte “otomorf formlar” üzerine yapılan çalışmalar, kısa vadeli sonuçlar beklemeden, uzun soluklu, zorlu ve son derece titizlik gerektiren yorucu çalışmalardır... Bu çalışmalar insan beyninin entellektüel serüvenidir... Özellikle bizim gibi ülkeler için temel bilimler esas kurtuluş yoludur. Devasa, pahalı ve karmaşık makinalara gerek duymadan sadece iyi bir kütüphane bir bilgisayar sistemi ve kalem-kağıt ile aklımıza ve kendimize güvenmekle hem temel bilimlere hem de insanlığa pek çok katkı yapabiliriz...

FGE'nin kapatılması yönündeki bu karara karşı ne yapılması planlanıyor?

Hem ulusal hem de uluslararası bilim camiasından pek çok tepki gelmeye başladığını daha önce de belirtmişim... Pek çok fizikçi ve matematikçi TÜBİTAK'ın almış olduğu bu karardan vazgeçmesi için elinden geleni yapmaktadır. Ayrıca adresli bir web günlüğünde gelişmeler yayınlanmaktadır ve kimi kampanyalar başlamıştır.

Son olarak eklemek istedikleriniz...

FGE'nin benim için apayrı bir yeri var kalbimde... Ben FGE'de 2003 yılına kadar araştırmacı olarak mutluluk içinde çalıştım. O zamanlar öyle büyüğü ve şahane bir çalışma ortamı yaratılmıştı ki, eğer o tempo ile FGE devam etseydi, şu an dünyanın en saygın teorik fizik ve pür matematik enstitülerinden birisi olurdu... Hiç abartmıyorum. Haftada 5 gün ofisimden dışarı çıkmadan sabahlara kadar heyecan ile çalışırdım... Sadece ben mi? Sabah 03:00'da ofislerin pek çoğu dolu olurdu, geceyarısı seminerleri dahi yapardık... Bu sihirli atmosfer ne yazık ki korunamadı... Bu çok yazık... Fakat FGE'yi eski haline getirmek zor değil. Pek çok yetenekli genç bilim insanı var ülkemizde. FGE kapatılmayı kesinlikle hakletmiyor.

Son diyeceğim, TÜBİTAK kararından vazgeçerse büyük bir tarihi hatadan dönmüş olur... ♥

Hürriyet, 19 Temmuz 2011, İsmet Berkan

Feza Gürsey Enstitüsü'ne Kıymayın Efendiler!

TÜBİTAK'ın geçenlerde aldığı bir karar, Türk matematikçiler başta olmak üzere temel bilimler camiasını ayağa kaldırmış durumda. Durumdan biraz geç haberdar oldum ama görüyorum ki ayağa kalkanlar haklı.

TÜBİTAK bir süre önce Türkiye'nin yegane temel bilimler enstitüsü olan, zamanında Erdal İnönü ve Tosun Terzioğlu tarafından kurulan Feza Gürsey Temel Bilimler Enstitüsü'nü statüsünü değiştirerek Gebze'ye taşımaya ve bir anlamda öldürmeye karar verdi.

FGE, Boğaziçi Üniversite'nin Kandilli yerleşkesinden kaldırılacak ve Gebze'de TÜBİTAK'a bağlı 'Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Araştırmalar Merkezi'nin (BİLGEM) bünyesine katılacak. Bu, FGE'nin ölümü demek.

Oysa başta Türkiye Matematik Derneği olmak üzere bütün temel bilimciler, hükümetin temel bilimlerle ilgili stratejisini açıklamamasını beklemekteydi. Hükümetin bilimden sorumlu bakanı Nihat Ergün'e de danışılmadan alınan bu kararın arkasında yatan rasyoneli anlamak gerçekten kolay değil. Çünkü FGE'nin toplam maliyetinin TÜBİTAK bütçesi içinde çok minik bir pay aldığını biliyoruz. Sorun maddi değilse ne acaba?

Türkiye, gerek kısa dönemli pratik sorunlarını çözmek (cari açık başta olmak üzere) ve gerekse uzun dönemli dünya çapındaki rekabetçilik gücünü yükseltmek istiyorsa, temel bilimlerle ilgili ileri araştırmaları yok etmek değil daha fazla desteklemenin yollarını aramalı.

Uluslararası bilim camiasından da ciddi tepki çeken bu girişimin durdurulması yerinde olur.

Bilmiyorum, Nihat Ergün bu konuda ne düşünüyor? ♥